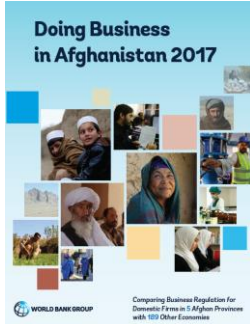

په افغانستان کې د سوداګرۍ ترسره کول ۲۰۱۷

په افغانستان کې د سوداګرۍ ترسره کول ۲۰۱۷ لومړنی ولایتی راپور دی چې سوداګریز مقررات، او دغه مقررات په افغانستان کې د کوچنی څخه تر منځنۍ کچې پورې کورني شرکتونو فعالیتونو باندې اغیز کوي. د کوچنیو څخه تر منځنۍ کچې پورې شرکتونو لپاره اړونده مقررات په لاندې څلورو برخو کې اندازه کېږي: د سوداګرۍ پیل کول (د سوداګرۍ د جواز ترلاسه کول)، د ودانیز جواز ترلاسه کول، د بریښنا ترلاسه کول او د ملکیتو ثبتول. دا راپور چې کابل او څلور نور ولایتونه د پوښښ لاندې نیسي، دا ښيي چې په بېلابېلو ځایونو کې اداري کیفیت او اغېزمنتیا توپیر لري.

په افغانستان کې د سوداګرۍ ترسره کول ۲۰۱۷

په افغانستان کې د سوداګرۍ ترسره کول ۲۰۱۷ پروګرام د هېواد ترټولو ستر سوداګریز ښار، کابل ترڅنګ د بلخ، هرات، کندهار او ننگرهار ولایتونه هم د پوښښ لاندې نیسي چې په ولایتونو کې یې لوی سوداګریز ښارونه په ترتیب سره مزار شریف، هرات ښار، کندهار ښار او جلال اباد دي. دا راپور اداري یا تنظیمونکي ستونزې رابرسېره کوي، د ښو کړنو ترسره کیدل چې د ځایي پانګوالو او شرکتونو سره مرسته کوي، روښانه کوي او د اصلاحاتو په برخه کې سپارښتنه کوي چې بېلګې یې د افغانستان او ۱۸۹ هېوادونو کې د سوداګرۍ ترسره کولو لپاره د څلورو اداري برخو په مرسته اندازه کېږي.

- د سوداګرۍ پیل کول
- د ودانیز جواز ترلاسه کول
- د بریښنا ترلاسه کول او
- د ملکیتونو ثبتول

دا راپور د نړیوال بانک د شاخصونو نړیوالې ډلې چې افغانستان کې د پانګونې فضا برابرولو د پروګرام برخه ده، لخوا ترتیب شوی دی. د شمیرو راټولولو چاره یې د سمبول هال په مرسته ترسره شوی ده.

موندنې

- افغان پانګوال د بېلابېلو ستونزو سره لاس او ګریوان دي او دا ستونزې پدې پورې اړه لري چې دوي په کوم ځای کې خپله سوداګري پیل کړی ده. اداري کیفیت او اغېزمنتیا هم په بېلابېلو ځایونو کې پدغه څلورو برخو کې سره توپیر لري، ځکه په بېلابېلو سیمو کې د قانون څخه جلا جلا تفسیر اخیستل کېږي. ددې تر څنګ په ځایي ادارو پورې هم اړه لري چې څومره اداري مقرراتو ته ژمن دي.
- په افغانستان کې سیمه ایزې ادارې په سوداګرۍ کې اسانتیا راوستلو کې د یو بل څخه د زده کړې له لارې مرسته کولای شي. اصلاح غوښتونکي پالیسي جوړوونکي کولای شي، د هغه ګامونو چې په هېواد کې په بریالي ډول سره پلي شوي وي، په تکرارولو سره د پام وړ پرمختګ رامنځته کړي.
- د ټولو هغه ښو کړنو چې په ولایتی کچه یې ښې پایلې درلودې، په پلي کولو سره به افغانستان د نړۍ ۱۹۰ هېوادونو تر منځ په سوداګرۍ کې اساني رامنځته کولو په برخه کې ۱۱ هېوادونه شاته پرېږدي او د لیست د ۱۸۳ می شمېرې څخه به ۱۷۲ شمېرې ته ورسېږي.
- د هغو اصلاحاتو په پایله کې چې یوازې په پلازمینه کې پلي شوي، کابل د سوداګرۍ پیل کولو او بریښنا ترلاسه کولو برخو کې لومړی مقام لري. د افغانستان ګوټ ګوټ ته د دغه اصلاحاتو غزول به په نورو ولایتونو او ښارونو کې پانګوالو ته ګټه ورسوي.
- کندهار د ودانیز جوازونو او ملکیت ثبتولو په برخه کې لومړی مقام لري، پداسې حال کې چې د راپورله مخې په هرو څلورو برخو کې بلخ دویم مقام لري.
- پیاوړي ولایتی حکومتونه به په ولایتونو کې اغېزمنتیا ته وده ورکړي او په کابل کې چې ډېری بیوروکراتیکي یا اوږدې پروسي پکې عامې دي، به سرچینې برابرې کړي. په لومړي سر کې دا ډېره اړینه ده چې په سیمه ایزه کچه غیر اړین ډبر واک د مسؤلینونو د معلومولو له لارې راکم شي، تر څو د دولتي سکتور قانونمندی، مسؤلیت پېژندنې او وړتیا ته وده ورکړل شي.
- د ۲۰۰۸ زېږدیز کال راپدېخوا افغانستان د سوداګرۍ د پیل پروسي ساده کولو له لارې پدې برخه کې د پام وړ ګامونه اخیستلي دي. اوسمهال د کابل ښار د هېواد په استازیتوب د نړۍ ۵۰ اقتصادونو د جملې څخه، چې د سوداګرۍ په پیلولو کې اسانتیا راولي، شمېرل کېږي.

- په منځنی کچه په پنځه ولایتونو کې د ودانیز جواز اخیستلو پروسه د پنځه اونيو څخه کمه موده نیسي، چې د اسيا په سویلي هیوادونو کې منځنی کچه په پرتله کمه موده ده، خو د هغوی دوه برابره لگښت لري.
- د ودانیز صنعت د خوندیتوب په موخه، د کابل ښاروالی پدې نږدې وختونو کې یوه مقررې جوړه کره چې د یو نوي جوړ شوي ودانۍ وروستنی اجازي تر لاسه کولو لپاره پکې اصول او شرطونه په گوته شوي دي. دغه محلي نوښت کیدای شي چې په راتلونکي کې پریو ملي ودانیز قانون بدل شي.
- په منځنی کچه په پنځه ولایتونو کې د بریښنا تر لاسه کولو پروسه د درې اونيو پورې وخت نیسي چې د اسيا د سویلي هیوادونو منځنی کچه په پرتله کمه موده ده، خو د هغوی په پرتله یې ۷۰ سلنه یې لگښت زیات دی.
- دا چې افغانستان ددې ننګونې سره مخ دی، چې په ښارونو کې یې د ۳۰ سلنې څخه کمه ځمکه په رسمي ډول ثبت شوي ده، افغانستان د ځمکې اسنادو لپړدولو په برخه کې تر ټولو سخت ځای ګڼل کېږي. پېچلي پروسه، د روښنیا ټیټه کچه او د سچلو ساتلو مناسب جوړښتونو نشتوالی د هغه مهمو خنډونو د جملې څخه شمېرل کېږي، چې د ځمکې اداره کولو د سیستم اعتبار د را منځ ته کولو پر وړاندې پراته دي.

په ولایتونو کې د سوداګرۍ ترسره کولو په اړه

په ولایتی کچه د سوداګرۍ ترسره کولو څېړنې په یو هېواد کې د سوداګریزو مقرراتو توپيرونه اود هغوی پلي کیدل معلوموي. دا راپورونه په ټاکلو ولایتونو کې د سوداګرۍ ترسره کولو کې اسانتیا په اړه شمیر او اطلاعات چمتو کوي، هر ځای درجه بندي کوي، او په هر ولایت په ولایتی کچه د سوداګریزو کړنو د پرمختګ لپاره د اصلاحي کړنو سپارښتنه کوي. د ۲۰۰۵ م زېږدیز کال راپدېخوا په ولایتی کچه د سوداګرۍ پروژو په ۶۵ هېوادونو کې ۴۳۸ ځایونه ارزولي او پرتله کړي دي.

ولې په ولایتی کچه؟

- یوه نوي تشخیصي وسیله وړاندې کوي د یوهېواد یا ولایتونو په یو شمېر ځایونو کې د سوداګرۍ ترسره کولو نړیوال راپور کې د میتودولوژي په پلي کولو سره، ددغو پروژو د بېلابېلو سیمو د سوداګرۍ مقرراتو په اړه په کوچنی کچه شمیرې تر لاسه کېږي. ددغه کار په ترسره کولو سره د ټولو شاملو ولایتونو سوداګرۍ په خپلو منځونو کې او هم د نړۍ ۱۸۹ هېوادونو سره پرتله کېږي.
- اداري یا تنظیمونو کې پرمختګونه هڅوي دا څېړنې ستونزې رابرسېره کوي، د پالیسي په اړه سپارښتنې کوي او په ولایتی کچه هغه ښې کړنې په گوته کوي چې په اسانۍ سره د هېواد قانوني او تنظیمونو کې چوکاټ کې د بدلون پرته، پلي کېږي. دا څېړنې اداري پرمختګ او په ځانګړي ډول سره فردي زده کړه هڅوي.
- د وخت په اوږدو کې د ګامونو پرمختګ په تکراري ډول سره ارزول او د پرمختګ پرتله کول د وخت په اوږدو کې مثبت بدلونونه اندازه کوي او د اصلاحي هڅو د دوام لامل ګرځي ان تردې که دولتونه هم بدلون وکړي. دغه څېړنې د عامه پالیسي وسیله ده، تر څو پالیسي جوړونکو ته د سوداګرۍ تنظیمونو کې اصلاحي سایکل یا دوران په اوږدو کې لارښوونه وکړي.

بشپړ راپور د لاندې لینک څخه تر لاسه کړئ:

www.doingbusiness.org/Afghanistan

اړیکې:

په واشنګټن کې: انډیرا چاند

ichand@worldbank.org

په کابل کې: عبدالروف ضیا

azia@worldbank.org